

موضوع:

علوم قرآن: ۷۱ (قرآن: ۱۶۲)

گروه مخاطب:

- تخصصی (طلاب و دانشجویان)

- عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۱۴۰۲

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ): ۶۴۲۳

کتاب‌های آیه‌الله سید عزالدین حسینی زنجانی / ۶

حسینی زنجانی، عزالدین، ۱۳۰۰ -
معیار شرک در قرآن / سید عزالدین حسینی زنجانی؛ ترجمه سید ابوالفضل مجتهدی - قم: مؤسسه بوستان کتاب
(مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۵.
[۱۸۸] ص. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۱۴۰۲. کتاب‌های آیه‌الله سید عزالدین حسینی زنجانی؛ ۶) (قرآن؛ ۱۶۳. علوم
قرآن؛ ۷۱)

ISBN 978-964-09-0343-8

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: معیار الشرك في القرآن.

ص. ع. به انگلیسی: Ayatollah Seyyed Ezz-ed-Din-e Hoseini-ye Zanjani. The Criterion for

Ascribing Partners unto Allāh in the Qur'an

کتاب‌نامه به صورت زیرنویس.

چاپ چهارم: ۱۳۹۴.

۱. شرک - جنبه‌های قرآنی. ۲. شرک - احادیث. ۳. دعا - جنبه‌های قرآنی. ۴. دعا - احادیث. الف. مجتهدی،

ابوالفضل، ۱۳۰۸ - مترجم. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان. د. عنوان:

معیار الشرك في القرآن.

۲۹۷ / ۱۵۹

BP ۵۸۰۴۱ ح ۴ ش / ۱۰۴

۱۳۹۴

معیار شرک در قرآن

آیه الله سید عزالدین حسینی زنجانی
ترجمه: سید ابوالفضائل مجتهدی

بوستان کتاب
۱۳۹۴

معیار شرک در قرآن

- نویسنده: آیه‌الله سید عزالدین حسینی زنجانی • ترجمه: سید ابوالفضائل مجتهدی
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
(مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)
- چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: چهارم / ۱۳۹۴ • شمارگان: ۸۰۰ • بها: ۱۰۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

- ✦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائیه)، ص ب ۹۱۷، ۳۷۱۸۵، تلفن: ۰۷-۳۷۷۴۲۱۵۵، فاکس: ۳۷۷۴۲۱۵۴، تلفن بخش: ۳۷۷۴۲۲۶
- ✦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)
- ✦ فروشگاه شماره ۲: تهران، میدان فلسطین، خ طوس، کوچه تبریز، پلاک ۳۰، تلفن: ۸۱۹۵۶۹۲۲
- ✦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه جراسان رضوی، تلفن: ۲۲۳۳۶۷۲
- ✦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰
- ✦ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما ساحل، تلفن: ۲۲۲۱۷۱۲
- ✦ فروشگاه شماره ۶ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نیش خیابان ازم، تلفن: ۳۷۷۴۳۱۷۹
- ✦ فروشگاه شماره ۷: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، پلاک ۳۷، تلفن: ۳۷۸۴۴۵۹۰-۹۲

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS) یا ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت:

با قدردانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب: جوان آهنگر • سرپرستار: ابوالفضل طریقه‌دار • ویراستار: حلیل حبیبی • چکیده عربی: سهیله خاتمی • چکیده انگلیسی: عبدالحمید مطوریان • فنی: مصطفی محفوظی • اصلاحات حروف نگاری: داود آورنده • صفحه‌آرا: احمد آخلی
- نمونه‌خوانی: محمد علی حبیبی، سید رضا هدایتی و سید علی قائمی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: حسین عبدیان • کارشناس طراحی و گرافیک و طراح جلد: مسعود نجابتی • اداره آماده‌سازی: حمید رضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی
- قائم مقام مؤسسه و مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی

فهرست مطالب

۹	مقدمه مترجم
۱۳	پیش از آفرینش
۱۳	توسل حضرت آدم <small>علیه السلام</small>
۱۳	زمان حیات پیامبر اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
۱۶	پس از رحلت پیامبر
۲۱	انگیزه نگارش
۲۵	سخنی در معرفی کتاب
۲۹	متن نامه
۴۷	پاسخ آیه الله زنجانی به نامه استاد دانشگاه
۵۵	بخش اول: مفهوم شرک
۶۷	بخش دوم: مقدمه‌های بر مصداق شرک
۷۳	بخش سوم: شرک و دعا در قرآن

۸۳	بخش چهارم: شرک و دعا در سنت
۱۱۷	انتقادهای و پاسخها
۱۶۶	سپاس:
۱۶۷	خلاصه نامه استاد
۱۶۸	چکیده پاسخ نامه
۱۶۹	خلاصه مفهوم شرک
۱۷۲	ورود اذن در قرآن
۱۷۳	ورود اذن در روایات
۱۷۷	فهرست آیات
۱۸۳	فهرست روایات

مقدمه مترجم

بیش از ۳۲ سال است که افتخار خادمی آستان ملائک پاسبان امام علی بن موسی الرضا علیه السلام را دارم و با این امید زنده‌ام که خدمت بسیار ناچیزم به مصداق «عادتکم الاحسان و سجتکم الکرّم» مورد قبول سلطان خراسان واقع شود و گلبانگ سربلندی به آسمان زنم.

در سال‌های اخیر خدمت که در کنار درب پیش روی مبارک مزار مشغول خدمت بوده و می‌ایستادم و به ویژه در روزهای مراسم مذهبی، اعم از اعیاد و وفیات، سیل خروشان عاشقان زیارت و پایوس امام علیه السلام را مشاهده می‌کردم که وقتی به آستانه می‌رسند تعدادی از آنان به خاک می‌افتند و به صورت سجده آستانه را می‌بوسند و داخل می‌شوند. در مقابل تعداد کمی نیز هستند که با مشاهده آنان که عتبه را می‌بوسند، عمل آنان را بر نمی‌تابند و از ما می‌خواهند تا مانع کار آنان گردیم و در مقابل این عتبه بوسی که به زعم آنها شرک است اگر مانع نمی‌شویم دست کم، تذکرات لازم را بدهیم.

گرچه تعداد اعتراض‌کنندگان اندک است، لیکن اولاً، طرفداران چنین تفکر که شیعه را متهم به شرک می‌کنند و برای تبلیغات خود آزادی دارند و ثانیاً، تعداد اندک آنان نمایان‌گر وجود چنین گرایشی به تفکر آنان به ویژه در

جامعه جوان شیعه می‌باشد و در حرم مطهر هم فقط می‌توان پاسخ کلی داد و این به هیچ وجه کافی نیست. از این رو به نظر می‌رسید در این معضل فکری و عقیدتی که ریشه در گذشته‌ها دارد و روشنگر تفکر غلو غالبان است لازم است پاسخی در خور دانش اکثر جوانان جامعه، به زبان و قلمی دور از تعصب و یک سوگیری داده شود.

آری، ضرر و زیان مخالفان اتحاد مسلمانان و غالبان در هر دو مکتب فکری و خاصه شیعه که از این قاعده مستثنا نیست، یقیناً اگر بیش از دشمنان آن مکتب نباشد قطعاً به اندازه آنها بوده و هست. از طرفی نیز سکوت در مقابل سیل اتهام به مکتب تشیع علوی جایز نیست و وظایف و تکالیفی را بر عهده انسان مسئول قرار می‌دهد.

اگر بینی که نابینا و چاه است اگر خاموش بنشین گناه است

در چنین تفکراتی به سر می‌بردم که کتاب موجز معیار الشرک فی القرآن به دستم رسید و با مطالعه آن در یافتم که نویسنده دانشمند در همین موضوع به صورت مکاتبه با استاد دانشگاهی - که متأثر از تفکرات غالبان غیر شیعه امامیه بوده - به نحو احسن قلم زده است. کتاب به زبان عربی بود و دریغم آمد که، موضوعی آن هم در این درجه از اهمیت به زبان فارسی برگردانده نشود و جوانان کشور نتوانند از این گنجینه علمی بهره ببرند. با مطالعه بیش تر و تعمق در مطالب ارزنده کتاب، آن را اثر نفیسی یافتم که حق مطلب در آن ادا شده و با محوریت قرآن - که مورد قبول طرفین است - نظریات و اشکال‌های طرفین را مطرح و پاسخ داده است، به طوری که اگر هر مسلمان منصفی آن را بخواند و تدبّر و تعمق داشته باشد، به خوبی به حقیقت

مطلب پی می‌برد، لیکن چون از طرفی، مطالب کتاب استدلالی و در سطح علمی نوشته شده و از طرف دیگر، ادعاهای نابه جا و غلط طرفداران چنین طرز تفکر در قالب کلمات و جملات و سرفصل‌های به ظاهر فریبنده و زیبا، چون «توحید خالص و کامل» و «جنگ در مقابل شرک و بت‌پرستی» و امثال این جملات و سوسه‌انگیز عرضه می‌شود، چه بسا کشتی در مرحله نخست ایجاد می‌کند، بنابراین، فهم کامل پاسخ علمی آن برای همه مقدور نبوده و شاید با اشکالاتی مواجه گردد. از این رو فهم و درک موضوع نیاز به مقدماتی دارد و باید بازبانی ساده و قابل درک برای غیر متخصصان عنوان شود تا احتمال القا در اندیشه افرادی که برای بار اول با موضوع برخورد می‌کنند از بین برود که غلو در هر دو مکتب ویران‌گر است و باید حقیقت امر دور از هرگونه تعصب و یک‌سو‌نگری روشن گردد.

با این نیت و پس از مشاوره با اهل نظر بر آن شدیم پژوهشی اجمالی در تاریخ پیدایش چنین طرز تفکری به عمل آید و مقدمه‌ای بر کتاب نوشته شود تا معلوم گردد: آیا توسل به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت نبوت و اولیا در صدر اسلام، روا و عملی بوده، یا ساخته و پرداخته افراتیون مخالف در مکتب شیعه و یا تفسیر نادرست آیات قرآن و تأویل غلط پاره‌ای از روایات نادر و ضعیف در نزد تسنن است که با کمک معاندان اسلام راستین که از هر فرصتی برای ایجاد تفرقه میان امت اسلامی به طور مستمر سود می‌جویند، به وجود آمده است؟

دشمنان اسلام در سده‌های اخیر به حقیقتی پی برده‌اند و آن این است که، پیاده شدن اسلام راستین در جهان بزرگ‌ترین سدّ راه سودجویی و بهره‌کشی

آنها از انسان‌ها و مانع بقای تفکر سرمایه‌سالاری حاکم در جهان است. از این رو با ایجاد تفرقه بین مسلمانان به خیال خودشان، به هر وسیله‌ای دست می‌یازند تا اسلام را تضعیف نموده و از بین ببرند. غافل از این که خداوند می‌فرماید: ﴿نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾؛ حافظ و نگهدارنده اسلام و قرآن خود خداوند متعال است.

اینک با پژوهش در این مسئله مورد اختلاف امید داریم دایره تفرقه مسلمانان تنگ‌تر شود تا ان شاء الله روزی از بین برود و تفرقه امت اسلامی به اتحاد و شوکت، و ناتوانی‌شان به قدرت تبدیل گردد. در طی این طریق، چراغ راهنما را قرآن و روایاتی که مورد قبول طرفین است قرار دادیم تا فرمان الهی را نیز اجرا کرده باشیم و به سندی غیر قابل انکار (کلام وحی) اتکا کنیم، آن جا می‌فرماید:

﴿إِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾؛

اگر در امری اختلاف و نزاع داشتید (حکم) آن را به خدا و رسول خدا بازگردانید.

نخستین سؤال در این مقطع، این است که آیا توسل و تبرک جستن به قبر رسول خدا ﷺ و عبادت‌گاه قرار دادن قبر آن بزرگوار و اهل بیت نبوت و اولیا و صلحا، چه در حال حیات و چه پس از رحلت آنان و به عبارت بهتر، متوسل شدن به درگاه حضرت حق - جلّ جلاله - با وسیله قرار دادن غیر خدا طبق موازین قرآنی شرک است؟ که دشمنان اسلام نه تنها شیعه اثناعشری، بلکه همه فرق اسلامی را به این سبب به مشرک بودن متهم و محکوم نموده‌اند. پاسخ این سؤال را نخست در نگرش و عقیده دانشمندان اهل سنت

جست و جو می‌کنیم و آن را در سه قسمت «پیش از آفرینش»، و «در حال حیات» و «پس از رحلت رسول اکرم» بررسی می‌نماییم.

پیش از آفرینش

توسل حضرت آدم علیه السلام

بیهقی در دلائل النبوة؛ طبرانی در معجم صغیر و حاکم در مستدرک روایت می‌کنند که خلیفه دوم (عمر بن خطاب) گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هنگامی که آدم علیه السلام در بهشت مرتکب خطا گردید، به درگاه الهی چنین متوسل شد: بار خدایا! مرا به حق محمد صلی الله علیه و آله بیامرز. خداوند فرمود: ای آدم! تو از کجا محمد را شناختی در صورتی که من هنوز او را نیافریده‌ام؟ آدم علیه السلام عرض کرد: بار خدایا! هنگامی که مرا آفریدی و روح در کالبدم دمیدی، سر خود را بالا بردم و دیدم بر ساق عرش عظمت نوشته شده است: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدًا رَسُولَ اللَّهِ» دانستم که تو اسم کسی را در کنار اسم خویش قرار نمی‌دهی و به آن اضافه نمی‌کنی جز این که او را از همه موجودات عالم بیش تر دوست می‌داری. خداوند فرمود: ای آدم! راست گفتی، محمد گرامی‌ترین انسان نزد من است، اینک که او را واسطه قرار دادی و به حق او از من مسئلت کردی، از تو گذشتم و اگر محمد نبود، تو را نمی‌آفریدم.

زمان حیات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

۱. ترمذی در صحیح خود و حاکم در مستدرک از عثمان بن حنیف

روایت کرده‌اند که: مرد نابینایی به رسول خدا ﷺ متوسل شد و عرض کرد: یا رسول الله! از خداوند بخواهید چشمان مرا بهبودی بخشد، رسول اکرم فرمود: اگر بخواهی دعای من کن تا خداوند تو را عافیت دهد و شفا بخشد، ولی اگر صبر کنی و با همین وضع بسازی برایت بهتر است. آن مرد عرض کرد: ای رسول خدا! من راهنمایی ندارم تا دستم را بگیرد و زندگی برای من مشکل است، دعایی در حق من بفرما تا بهبودی حاصل کنم. رسول خدا ﷺ به آن مرد امر فرمود تا وضو بسازد و دو رکعت نماز بگزارد و سپس با قرائت این دعا حاجت خود را از خدا طلب کند:

اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَلْتُكَ وَ اتَّوَجَّهْتُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ
إِنِّي اتَّوَجَّهْتُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي هَذِهِ لِتَقْضِيَ لِي، اللَّهُمَّ فَشَفِّعْهُ
فِيَّ؛

خدایا! از تو می‌خواهم به واسطه پیامبرت محمد پیامبر رحمت، به سوی تو رو آوردم؛ یا محمد! من در این حاجت و نیازی که دارم به وسیله تو به پروردگارم رو کرده‌ام تا حاجتم برآورده شود، خدایا! او را شفیع من قرار ده.

عثمان بن حنیف، راوی حدیث می‌گوید: به خدا سوگند! ما هنوز مجلس را ترک نکرده بودیم که آن مرد نابینا وارد شد در حالی که هیچ‌گونه اثری از نابینایی در او نبود.

۲. ابونعیم در کتاب معرفت و دیلمی در مستند فردوس از ابن عباس و حاکم نورالدین هیشمی از انس بن مالک روایت می‌کنند:

هنگامی که فاطمه بنت اسد مادر علی علیه السلام درگذشت رسول خدا ﷺ وارد

منزل شد و در بالای سر فاطمه نشست و فرمود: «ای مادر! خداوند تو را رحمت کند. تو بعد از مادرم برای من مادر بودی و مرا سیر می‌کردی در حالی که خود گرسنه بودی. بر من لباس می‌پوشاندی و خوشبویم می‌کردی در حالی که آنها را بر خود پیش از من روانمی‌داشتی و نیت و قصد تو جلب رضای خداوند متعال و کسب ثواب آخرت بود». پس از آن پیامبر دستور داد فاطمه را سه بار غسل دهند؛ چون آب آغشته به کافور رسید رسول خدا ﷺ آن را روی بدن فاطمه ریختند و سپس پیراهن خود را درآوردند و بر بدن فاطمه پوشانیدند. هنگامی که قبر آماده گردید خود وارد قبر گردیدند و در قبر دراز کشیدند و فرمودند: «ای خداوندی که جان‌های مردم در دست توست مادرم فاطمه بنت اسد را به حق پیامبرت و انبیایی که پیش از من رسالت داشتند، بیامرز و حق را بر زبان او جاری گردان و آرامگاه او را فراخ گردان، که تو مهربان‌ترین مهربانانی». پیامبر سپس چهار تکبیر گفتند و جسم فاطمه را وارد قبر کردند.

۳. احمد بن حنبل، حافظ بن خزیم، طبرانی، ابونعیم و ابن ماجه از ابوسعید خدری، روایت کرده‌اند: رسول خدا ﷺ فرمود: «هر کس برای ادای نماز از منزلش بیرون رود و بگوید: بار خدایا به حق سؤال‌کنندگان^۱ و حاجت‌طلبان از درگاهت من نیز از تو مسئلت می‌کنم که مرا در این راه موفق‌بداری و هر چه خیر من است به من عطا کنی. بار خدایا! من برای تظاهر، خودخواهی و دنیاطلبی در این راه گام بر نمی‌دارم، پس از تو می‌خواهم مرا از آتش دوزخ

۱. منظور از «سائلین»، ناله و زاری کنندگانی هستند که با خلوص نیت به درگاه الهی رو می‌آورند و حاجت می‌طلبند.

مصون داری و گناهانم را بیامرزی که غیر از تو کسی گناهان را نمی‌بخشد». در اثر چنین دعایی خداوند به او توجه می‌کند و فرشتگان بر او طلب آمرزش می‌نمایند.

۴. در حدیث صحیح از قتاده روایت شده است: تیری به چشم او اصابت کرد و نزد رسول خدا ﷺ رفت و گفت: یا رسول الله! دیدگانم آسیب دیده است. پیامبر او را به صبر و شکیبایی یا به دعا برای بهبودی چشم او فراخواند. او عرض کرد: دعا کنید تا چشم من بهبود یابد و خوب شود. پیامبر دعا کرد و خداوند دیدگان او را شفا داد.

پس از رحلت پیامبر

۱. انس بن مالک از عمر بن خطاب روایت می‌کند که گفت: «به هنگام خشک سالی به عباس بن عبدالمطلب عموی پیامبر اکرم متوسل می‌گردید و می‌گفت: بار خدایا! ما در زمان پیامبر در مشکلات به او متوسل می‌شدیم و حاجت‌روا می‌گردیدیم اکنون به عموی پیامبرت عباس بن عبدالمطلب متوسل می‌شویم. بار خدایا! باران رحمت خود را بر ما نازل کن».

همین روایت از طریق روایان دیگر از عبدالله بن عمر نقل شده است که: عمر بن خطاب در سال قحطی و خشک سالی در طلب باران خطابه‌ای خواند و در آن چنین گفت: «ای مردم! به عموی پیامبر عباس متوسل شوید و او را وسیله‌ای در پیشگاه خدا قرار دهید...» و بدین ترتیب بارانی بارید و زمین خشک سیراب و مردم آرام و راحت شدند.

۲. اوس بن عبدالله روایت می‌کند: در مدینه باران نبارید و مردم گرفتار

قحطی شدید شدند، شکایت به عایشه بردند. او گفت: راهی از پشت بام پیامبر رو به آسمان باز کنید. مردم این کار را کردند و خداوند باران شدیدی نازل فرمود و شتران فریه شدند و مزارع سرسبز و خرم گردید.

با عنایت به روایات فوق که همه از دانشمندان و بزرگان اهل سنت نقل شده است و خود آنها در کتاب‌هایشان موضوع توصل به رسول الله ﷺ و اهل بیت نبوت و صلحا و اولیای الهی، چه در حیاتشان و چه پس از درگذشت آنان نه فقط مهر تأیید زده‌اند، بلکه متفقاً آن را از کارهای استجابی شریعت ذکر کرده و بر عمل به آن تأکید نموده‌اند و اضافه کرده‌اند: چون چنین واسطه قرار دادن پیامبر و اهل بیت نبوت کار و عادت اصحاب پیامبر اکرم و تابعین و صلحا و بزرگان علما بوده و آنها اسوه هستند، ما نیز از آنان تبعیت کنیم.

از آن جا که بنا بر تطویل کلام نیست پایان بخش این سخن را با نقل عین کلمات و جملات خود این بزرگان قرار می‌دهیم:

۱. زرقاوی در شرح الواهب می‌گوید:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ جَعَلَ فِي اسْمِهِ بَرَكَةً فَمَا الظَّنُّ بِمَسْمَاهِ؛
خداوند تبارک و تعالی در اسم او (پیامبر اکرم) برکت قرار داده است تا
چه رسد به صاحب اسم و خود او.

۲. درباره عمل صحابه در حیات رسول خدا ﷺ می‌نویسد:

أَمَّا مَا كَانَ فِي حَيَاتِهِ الدُّنْيَا فَهُوَ مَشْهُورٌ مُسْتَفِيضٌ بِلِ مَتَوَاتِرِ
امْتَلَأَتْ بِهِ كُتُبُ الْأَحَادِيثِ كُلِّهَا، لَا يَرْتَابُ فِيهِ سَنِيٌّ وَلَا مُبْتَدِعٌ،
وَقَدْ كَانُوا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ يَفْزَعُونَ إِلَيْهِ عِنْدَ النُّوَابِ؛

عمل صحابه در زمان حیات رسول خدا ﷺ نه فقط بر اساس احادیث

مشهور و مستفیض، بلکه روایاتی متواتر است و کتاب‌های احادیث مملو از آنها می‌باشد به طوری که هیچ کس ولو هر قدر هم شکاک باشد در آنها تردید نتواند کرد و عادت آنها (صحابه) بر این بوده که در مشکلات و سختی‌ها به او (پیامبر) متوسل می‌شدند.

و همو می‌نویسد:

... أفي عقل أن يكون فيه ما أشرك مأثوراً عن الصحابة و التابعين
 عن وضع تلك الأحاديث والآثار! حاشا و كلاً، فالتوسل بالنبي ﷺ
 و الصالحين لم يزل بين العلماء متعارفاً سلفاً و خلفاً ...!

آیا از دیدگاه عقل و خرد می‌توان فکر کرد که در آنها (احادیث) که از صحابه و تابعین نقل شده اندک بوی شرکی استشمام شود و چگونه قابل تصور است درباره‌ی جعل چنین احادیث (علما و دانشمندان) در طول تاریخ ساکت بشینند؟ هرگز و هیچ گاه. پس چنین نتیجه می‌گیریم که توسل به پیامبر و اولیای صالح از گذشته و حال در میان آنان معمول بوده است.

علی‌رغم آن‌چه در روایات و احادیث آمده و صفحات تاریخ از آن سخن می‌گوید، متأسفانه طرفداران تفکر سلفیه برای به کرسی نشاندن عقایدشان که مخالفت محض با شیوه‌ی عمل گذشتگان از اصحاب، تابعین و علمای بعد از آنهاست، به جنگ و خون‌ریزی، قتل و غارت مسلمانان و مخالفان خود پرداخته‌اند. شگفتا که آنان چه قدر وجه مشترک با عقاید خوارج نهروان در اوایل شکوفایی اسلام دارند که امیر مؤمنان - صلوات الله علیه - درباره‌ی آنان فرمود: «كَلِمَةُ حَقِّ يُرَادُ بِهَا الْبَاطِلُ؛ مطالب‌شان

سخن درستی است که برای به کرسی نشاندن باطل و نادرستی می‌گویند.» و ایجاد تفرقه در میان آحاد امت اسلامی می‌افکنند که افکندند و از این اختلاف امت چه کسی جز استعمار کهنه که در جهان امروز با شعارهای فریبنده دفاع از حقوق بشر، مبارزه با تروریسم و ایجاد حکومت دموکراسی، مشغول غارت ثروت بی‌پایان مادی و معنوی مسلمانان سود می‌برند؟

چه قدر به جا و مناسب است که به جای زیاده روی در عقاید فرقه‌های اصیل اسلامی، به منظور برطرف کردن اختلافات امتی که خدای واحد را می‌پرستند و کتاب واحدی دارند، گرد هم آیند و قرآن را، سپس سنت رسول اکرم ﷺ را روشنگر راه خود قرار دهند و در نیل به حقیقت امر در مسائل مورد اختلاف شتاب به خود راه ندهند و از تعصب جاهلانه دوری گزینند تا به اذن خدای متعال وحدت کلمه و یک پارچگی امت اسلامی که دشمنان امروز اسلام سخت از آن ترس و واهمه دارند، دوباره حاصل گردد و معاندان حق یا به حقیقت بگردند، یا خوار و ذلیل گردند.

آن چه در این باره مربوط به سنت در روایات بود اشاره شد و خوانندگان گرامی را برای استدلال قرآنی و استفاده بیش تر از سنت به مطالعه دقیق کتاب دعوت می‌کنیم و از خداوند توفیق فهم معارف جهانی و ابدی اسلام را برای همگان آرزو مندیم.